

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

**MEDIA TAHLIL VA MONITORINGI
FANINING O'QUV DASTURI
(Magistratura 2-kurs)**

Bilim sohasi:	300 000-Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320 000-Jurnalistika va axborot
Mutaxassislik:	70320101-Jurnalistika

Toshkent – 2025

Sharq xalqlari tillari va adabiyoti
Instituti direktori _____ 2025 _____

X.V. Mirzaxmedova

Tarjimashunoslik, tilshunoslik
va xalqaro jurnalistika oliy
maktabi boshlig'i _____ 2025 _____

S.T. Mustafayeva

ARM direktori _____ 2025 _____

M.M. Yuldosheva

Fan/modul kodi MTVM1306		O'quv yili 2026/2027	Semestr 3	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi <i>Majburiy</i>		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Media tahlil va monitoringi	72	108	180	
<p>2. I. Fanning mazmuni</p> <p><i>Fanni o'qitishdan maqsad</i> – teleradiodasturlarini montiroring va tahlil qilishni o'rgatish, bu orqali teleradiodasturlarni muvofiqlashtirishni yo'lga qo'yish bo'yicha mavjud nazariy va amaliy bilimlarni berish, ularni amalda qo'llashni o'rgatish.</p> <p><i>Fanning vazifasi</i> – talabalarda monitoring qilish va tahlillar natijasi bo'yicha umumiy xulosa chiqarishni shakllantirish, tahlil jarayonida telejurnalstlarning qonun va qonunosti me'yoriy hujjatlariga amal qilishini ta'minlash, feyk informatsiyani oldini olish, zamonaviy talablarni hisobga olgan holda o'z mamlakati va OAVsi uchun yuqori sifatli materiallar tayyorlash ko'nikmalarini shakllantirishdir.</p> <p style="text-align: center;">Xorij tajribasiga muvofiqligi</p> <p>Mazkur fan dasturi xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi Vashington universiteti Madaniyat, san'at va aloqa oliy maktabi (AWRU 19) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi:</p> <p>https://www.washington.edu/crscatt/tcom.html</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>Mavzu 1. Fanga kirish. Media tushunchasi Fanning maqsadi va vazifasi. Media tushunchasi va uning funksiyalari. Mediada til masalasi. "Media tili va monitoringi" tushunchasi jurnalist faoliyati kontekstida.</p> <p>Mavzu 2. Media tili nima? Media tili va uning obyekti haqida ma'lumot. Til, nutq, uslub tushunchasi. O'zbek adabiy tilining og'zaki va yozma shakllari, adabiy til qoidalari.</p> <p>Mavzu 3. Osiyoda ommaviy axborot vositalari va o'ziga xoslik Osiyo mamlakatlarida postkolonial va neokolonial sharoitlarda ommaviy</p>					

axborot vositalarini ishlab chiqarish va iste'mol qilish dinamikasini o'rganadi. Transmilliy media industriyalarining mahalliy madaniy o'ziga xosliklarga ta'sirini ko'rib chiqadi, ayniqsa gibril media formatlari va tomoshabinlarning javoblariga e'tibor beradi.

Mavzu 4. Aloqa sohasida dala tadqiqotlari

Talabalarni mahalliy jamoalarga tegishli zamonaviy muammolar bilan tanishtiradi. Talabalar dala tadqiqot usullarini (etnografiya, intervyular, fokus-guruhlar va dala tadqiqoti dizayni) jamoat tashkilotlari bilan xizmat ko'rsatishni o'rganish kontekstida ishlaganda o'rganadilar va qo'llaydilar.

Mavzu 5. Media sanoatining tanqidiy tadqiqotlari

Muayyan media sohalari yoki muammolarni tanqidiy nuqtai nazardan ko'rib chiqadi. Asosiy e'tibor media sanoati mahsulotlari va / yoki muammolarini tanqidiy o'rganish uchun nazariy va tahliliy vositalarni ishlab chiqishga qaratilgan. Mavzular turlicha bo'lishi mumkin, lekin video o'yinlar sanoati, televizor yoki ijodiy sohalarni o'z ichiga olishi mumkin.

Mavzu 6. Monitoring va tahlil qilishning huquqiy asoslari

Monitoring tushunchasi va tarixi. Monitoring va tahlil qilishning qonun va qonunosti me'yoriy hujjatlari. Qonunlarning jurnalist faoliyatidagi ahamiyati.

Mavzu 7. Ommaviy axborot vositalari materiallarini monitoring qilish mezon va usullari

Mezon tushunchasi va uning ahamiyati. Monitoring usullari. Monitoring qilishning jahon tajribasi.

Mavzu 8. Teledasturlarni monitoring qilish tartibi

Televidekiye xususiyatlari. Matn va tasvir uyg'unligi tushunchasi. Ekran tili.

Mavzu 9. Radiodasturlarni monitoring qilish tartibi

Radio xususiyatlari. Matn, ovoz, musiqa, badiiy shovqinlar mosligi. Axborotning haqqoniyligi tushunchasi..

Mavzu 10. Matbuot nashrlarini monitoring qilish tartibi

Matbuotning o'ziga xosligi. Media matnda adabiy til qoidalari va axborotning ishonchiligi masalalari.

Mavzu 11. Internet materiallarining monitoringi

Internet nashrlari va saytlari materiallarining monitoring masalalari. Internet materiallarida feykni aniqlash.

Mavzu 12. Reklama monitoringi masalalari

Reklamalarda til qoidalari. Tarjima jarayonida reklama mazmuni. Reklamada

ekran tili.

Mavzu 13. Monitoring jarayonida so'rovnomaning o'rni

Monitoring jarayonida sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish metodlari. Tadqiqotlar natijasi talqini masalalari.

Mavzu 14. Jurnalist javobgarligi masalalari

Jurnalist faoliyatining huquqiy asoslari. Jurnalist faoliyatida javobgarlik masalalari. Manbani tekshirish texnikasi va usullari. Axborot manbalaridan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.

Mavzu 15. Mediakontentlarning auditoriyaga ta'sir qilishining psixologiyistik jihati

Teleradiodasturlarning auditoriyaga ta'sir qilish aspekti. Ommaviy axborot vositalari mahsulotlari g'oyasi va inson psixologiyasiga ta'sir etish mexanizmlari.

Mavzu 16. Tahlil vositasini tanlash

Tahlil vositasini tanlash, ya'ni radio uchun radio bulletin, bosma yoki raqamli gazetalar uchun maqola, televideniye dasturlarini saralash.

Mavzu 17. Data jurnalistikada monitoringning o'rni

Data jurnalistika tushunchasi. Data jurnalistikada format. Data jurnalistikada monitoringning o'rni va ahamiyati.

Mavzu 18. Teleradio kontentni monitoring qilishda platformalarning o'rni

Platforma tushunchasi. O'zbekistonda platformalar va ularning afzalligi. Platformada kontent monitoringi.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Media tushunchasi va uning funksiyalari.
2. Media tili va monitoringi tushunchasi jurnalist faoliyati kontekstida.
3. Media tili va uning obyekti.
4. O'zbek adabiy tilining og'zaki va yozma shakllari, adabiy til qoidalari.
5. Monitoring tushunchasi va tarixi.
6. Monitoring va tahlil qilishning qonun va qonunosti me'yoriy hujjatlari.
7. Qonunlarning jurnalist faoliyatidagi ahamiyati.
8. Ommaviy axborot vositalarining siyosiy iqtisodi
9. Ommaviy kommunikatsiyalarga tanqidiy yondashuvlar
10. Televideniye xususiyatlari, matn va tasvir uyg'unligi tushunchasi.
11. Media matnda adabiy til qoidalari va axborotning ishonchiligi masalalari.
12. Monitoring jarayonida sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish metodlari.
13. Jurnalist faoliyatida javobgarlik masalalari.

14. Teleradiodasturlarning auditoriyaga ta'sir qilish aspekti.
15. Tahlil vositasini tanlash, ya'ni radio uchun radio bulletin, bosma yoki raqamli gazetalar uchun maqola, televideniye dasturlarini saralash.
16. Data jurnalistikada monitoringning o'rni
17. Teleradio kontentni monitoring qilishda platformalarning o'rni
18. Rivojlanish va ijtimoiy o'zgarishlar uchun muloqot Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil qilish shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Media tushunchasi va uning funksiyalari.
2. Media tili va monitoringi tushunchasi jurnalist faoliyati kontekstida.
3. Media tili va uning obyekti haqida ma'lumot bering.
4. O'zbek adabiy tilining og'zaki va yozma shakllari, adabiy til qoidalari.
5. Monitoring tushunchasi va tarixi.
6. Monitoring va tahlil qilishning qonun va qonun osti me'yoriy hujjatlari.
7. Qonunlarning jurnalist faoliyatidagi ahamiyati.
8. Televidenie xususiyatlari, matn va tasvir uyg'unligi tushunchasi.
9. Media matnda adabiy til qoidalari va axborotning ishonchiligi masalalari.
10. Monitoring jarayonida sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish metodlari.
11. Jurnalist faoliyatida javobgarlik masalalari.
12. Teleradiodasturlarning auditoriyaga ta'sir qilish aspekti.
13. Ommaviy axborot vositalari mahsulotlari g'oyasi va inson psixologiyasiga ta'sir etish mexanizmlari.
14. Qonunlarning jurnalist faoliyatidagi ahamiyati.
15. Tarjima jarayonida reklama mazmuni.
16. Reklamada ekran tili.
17. Internet nashrlari va saytlari materiallarining monitoring masalalari.
18. Internet materiallarida feykni aniqlash.
19. Matbuotning o'ziga xosligi.
20. Media tili va uning obyekti haqida ma'lumot.
21. Til, nutq, uslub tushunchasi.
22. O'zbek adabiy tilining og'zaki va yozma shakllari, adabiy til qoidalari.
23. Tahlil vositasini tanlash, ya'ni radio uchun radio bulletin, bosma yoki raqamli gazetalar uchun maqola, televideniye dasturlarini saralash.
24. "Axborot 24" informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.
25. "Zamon" informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.

	<p>26. “Millar” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>27. “Markaziy studiya” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>28. “Bu kun” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>29. “Yangi davr” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>30. “Mahalla” radiokanalining “Xabarlar” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>31. “Hurriyat” gazetasining bir choraklik sonini monitoring qiling.</p> <p>32. “Darakchi” gazetasining bir choraklik sonini monitoring qiling.</p> <p>33. “Jamiyat” gazetasining bir choraklik sonini monitoring qiling.</p> <p>34. Birorta tarmoq gazetasining bir choraklik sonini monitoring qiling.</p> <p>35. “Oriat Dono” radiosining “Yangiliklar” informatsion dasturining bir haftalik sonini monitoring qiling.</p> <p>36. “Yoshlar” radiokanalining “Davri yangiliklari” axborot dasturining bir haftalik sonini monitoring va tahlil qiling.</p> <p>37. “kun.uz” saytini monitoring va tahlil qiling</p> <p>38. “daryo.uz” saytini monitoring va tahlil qiling</p> <p>39. “qalampir.uz” saytini monitoring va tahlil qiling</p> <p>40. “gazeta.uz” saytini monitoring va tahlil qiling</p>
3.	<p>V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)</p> <p>Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Media tahlili va monitoringi mohiyati, o‘ziga xos xususiyatlari, tamoyillari to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lishi(bilim); • Turli janr va shakllarda materialni yaratish metodikasini, Media tahlili va monitoringining asosiy bosqichlari va usullari, amaliy faoliyatda yuzaga keladigan kasbiy muammolarni hal qilish yo‘llarini bilishi va ulardan foydalana olishi (ko‘nikma); • O‘zbekiston aholisi uchun dunyoda sodir bo‘layotgan voqealar va hodisalarni yorqin va eksklyuziv ravishda yoritish, xalqaro maydonda milliy jurnalistika an‘analari va ilg‘or tajribalarini namoyish etish bo‘yicha ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak (malaka).
4.	<p>VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma’ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • individual loyihalalar; • jamoa bo‘lib ishlash.

5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni test va yozma shaklda bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>✓ 1. С.Т.Стилинна-Ясинская Основы журналистики учебно-методическое пособие. МИНСК БГУ, 2024</p> <p>✓ 2. Michayel Downing Intro to Journalism Handbook, 2024</p> <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutq.– Toshkent: O'zbekiston, 2016. 56-b. 2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. –Toshkent, O'zbekiston, 2017. 104-b. 3. Konstitutsiya Respubliki Uzbekistan: - O'zbekiston, 1992. 4. Jurnalistika. Audiovizual jurnalistika. J.6. T.: "O'zbekiston" NMIU, 2019.- 431 b. 5. Ismailova K.F. Chet el tinglovchilari uchun mo'ljallangan radioeshittirishlarning tili va uslubi// O'zMU xabarlari, 2001, №4. B. 49-51. 6. Варганова Э.Л. Энциклопедия мировой индустрии СМИ: Учеб. пособие для студентов вузов / Под ред. Э. Л. Варгановой. - 2-э изд., перераб. и доп. - М.: Аспект Пресс, 2013.- 464 с. 7. Исмаилова К. Совокупность административно-правовых и этических норм как основа функционирования международного радио// Демократлаштириш ва нисон хукуклари, 2003, №3.- С. 103-106 8. Исмаилова К.Ф. Особенности функционирования Международного радио Узбекистана в условиях демократизации// Общественное мнение, 2005, № 1. С. 182-185. 9. Копперуд Р., Нелсон Р.П. Как преподнести новости. - М., 1998. 10. Ковалев-Случевский К. П. Тележурналистика XXI века. М.: Грифон, 2012. – 176 с. 11. Никонов С.Б. Глобализация и СМИ. – СПб., 2006. 12. Шестеркина Л. И., Николаева Т. Д. Методика телевизионной журналистики. – М.: Аспект Пресс, 2012. – 224 с. <p style="text-align: center;">Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://leksi.net/2-5541.html 2. http://www.tvformats.com/formats.html. 3. http://leksiopedia.org/lek-42047.html

	<p>4. http://dedovkgu.narod.ru/bib/vremja.htm</p> <p>5. http://radio-kom.ru/6770-2/</p> <p>6. http://www.sostav.ru/publication/mediascope</p>
7.	<p>Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi tomonidan ishlab chiqilgan va 2025-yil “ 18 ” 06 dagi 24-sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.</p> <p>Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2025-yil “ 28 ” 06 dagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas’ullar:</p> <p>M.K.Saliyeva – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi.</p> <p>R.T.Elmuratova – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi stajyor-o‘qituvchisi</p>

Bush.